

А.С. Лачков, асп. (ХДУХТ, Харків)

В.С. Ткаченко (ХДУХТ, Харків)

ФІНАНСОВІ РИЗИКИ ПІДПРИЄМСТВА: УНИКНУТИ ЧИ ЗМИРИТИСЬ?

Ризик властивий будь-якій сфері людської діяльності, а це у свою чергу пов'язано з безліччю умов і факторів, які впливають на позитивний (чи негативний) результат прийнятих людьми рішень, Джерелами ризику можуть бути випадкові явища природи, ненадійність технічних елементів, неправильні або невчасні рішення, інші помилки менеджменту, дії конкурентів, таємниця й ін.

Сама по собі наявність ризику, який супроводжує діяльність того чи іншого підприємства, не є ані перевагою, ані недоліком. Навпаки, відсутність ризику, тобто небезпеки настання непередбачених і небажаних для суб'єкта наслідків його дій, як правило, у кінцевому підсумку, шкодить економіці, підриває її динамічність та ефективність.

Відомо, що винагородою за витрачені підприємцем час, зусилля і здібності можуть виявитися як прибуток, так і збитки. Однак підприємець виявляє готовність йти на ризик в умовах невизначеності, оскільки поряд з ризиком втрат існує можливість додаткових доходів.

Ризик характеризується як небезпека виникнення непередбачених втрат очікуваного прибутку, майна або коштів у зв'язку з випадковою зміною умов економічної діяльності, несприятливими обставинами. Його величина вимірюється частотою, імовірністю виникнення того чи іншого рівня втрат.

На сьогодні чітко простежується тенденція до зростання турбулентності світової економіки. В цих умовах успіху на ринку досягають, насамперед, ті країни й окремі суб'єкти господарювання, які знайшли свої оригінальні підходи до включення у процес розвитку шляхом приведення у відповідність внутрішніх можливостей зовнішнім, які генеруються ринком. В цих умовах на одне з чільних місць виходить уміння своєчасно й об'єктивно визначити можливі ризики і фактори, що їх спричиняють, виконати оцінку ступеня їх впливу і можливих наслідків їх дії, розробити упереджуючі заходи, спрямовані на запобігання, зниження чи компенсацію ризику.

Ризик є об'єктивним елементом у прийнятті будь-якого господарського рішення через те, що невизначеність – неминуча характеристика умов господарювання в сучасних умовах.

На сьогодні немає однозначного поняття сутності ризику. Це пояснюється, зокрема, багатоаспектністю цього явища, а також недостатнім використанням у реальній економічній практиці й управлінській діяльності.

Ризик можна розглядати як історичну категорію. Він виникає на нижчій сходинці цивілізації і є усвідомленою людиною можливою небезпекою.

Існуюча література характеризується неоднозначністю в трактуванні рис, властивостей і елементів ризику, у розумінні його змісту, співвідношення об'єктивних і суб'єктивних сторін. Розмаїтість думок про сутність ризику пояснюється, зокрема, багатоаспектністю цього явища, практично повним його ігноруванням в існуючому господарському законодавстві, недостатнім використанням у реальній економічній практиці й управлінській діяльності.

Аналіз ризику не є самоціллю, його результати використовуються для прийняття економічно ефективних управлінських рішень, у тому числі, для вибору найбільш прийнятних рішень за критерієм «ризик-результат» і розробки комплексу заходів, спрямованих на запобігання, зниження або компенсацію ризику.

Розглядаючи функції підприємницького ризику, слід ще раз підкреслити, що, незважаючи на значний потенціал втрат, який несе в собі ризик, він є джерелом можливого прибутку, тому завдання підприємця – не відмова від ризику, а вибір рішень, пов'язаних з ризиком на основі об'єктивних критеріїв.

Слід відзначити, що підприємець має право частково перекласти ризик на інших суб'єктів економіки, але цілком уникнути його він не може. Справедливо кажуть: хто не ризикує, той не виграє. Іншими словами, для одержання економічного прибутку підприємець повинен свідомо піти на ухвалення ризикового рішення.

Економічна поведінка підприємця при ринкових відносинах заснована на індивідуальній програмі підприємницької діяльності, яка обирається і реалізується на свій ризик, в рамках можливостей, що випливають із законодавчих актів. Сприйняття ризику залежить від кожної конкретної людини з її характером, складом розуму, психологічними особливостями, рівнем знань в галузі її діяльності.